

نگاه ناحیه ای به توسعه تعاون و پایداری امنیت غذایی

حمیده سادات آقامیری، مجید سعیدی راد، فریده نجفی،

مژگان جهان بین^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۲۰

چکیده

رابطه امنیت غذایی و تعاون با رویکرد ناحیه ای راهبردی جدید در توسعه پایدار امنیت غذایی است و روستا کانون تأمین امنیت غذایی و کشاورزی به عنوان فعالیت غالب در چارچوب تعاونی، تأثیر فراوانی بر مدیریت شرایط تولید با تأکید بر محیط دارد. لذا باید دید در تأمین امنیت غذایی، کشاورزان روستایی که ارتباط مستقیم با منابع محیطی تولید دارند از نگاه نهادی در چه جایگاهی از توسعه ناحیه ای قرار دارند تا ضمن مدیریت شرایط موجود دورنگاهی از آینده تأمین منابع امنیت غذایی داشت. هدف این تحقیق بررسی ارتباط تعاونی و توسعه پایدار امنیت غذایی در بستری به نام ناحیه بین دو گروه روستاییان فعال در تعاونی و کارشناسان ۹ استان تهران، اصفهان، خوزستان، اردبیل، مازندران، کردستان، فارس، سیستان و بلوچستان و خراسان شمالی است. روش این تحقیق آمیخته با تأکید بر مطالعه های میدانی است و بیش از ۳۰۰ تعاونگر فعال در این تحلیل شرکت داشته اند. در این بررسی در آغاز با استناد به تحقیقات پیشین و آمار موضوع تعاونی و امنیت غذایی به بحث گذاشته شد و در ادامه با طراحی پرسش ها و فن روش دلفی شاخص ها استخراج و متغیرهای آن برای اولویت بندی در طیف لیکرت قرار گرفت. در نهایت به منظور تعیین ارتباط بین متغیرها برای برنامه ریزی از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتیجه این تحلیل استخراج ۲۵ شاخص مرتبط با امنیت غذایی، مطالعه های ناحیه ای و تعاونی بود که شاخص های نیروی تولید، کاربری اراضی، مدیریت، اعتبارات و تعاونی زنان روستایی بیشترین درصد را داشت. اصلاح نظام توزیع، به روز رسانی قانون ها، سرمایه گذاری و ساماندهی مشارکت مردمی در بخش تعاون از جمله پیشنهاد های موکد راهبردی بود که بر مبنای شرایط محیطی استانهای مورد بررسی عنوان شد.

طبقه بندی JEL : P13

واژگان کلیدی : ناحیه، تعاون روستایی، پایداری، امنیت غذایی، بازآفرینی

^۱ به ترتیب: پسا دکترای جغرافیای انسانی، گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی تهران، پسا دکترای جغرافیا و برنامه ریزی فضایی، گروه جغرافیای انسانی، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، دانشجوی دکتری جغرافیای روستایی گروه جغرافیای انسانی، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، کارشناسی ارشد جغرافیای روستایی گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی تهران

مقدمه

امنیت به عنوان اولویت اصلی کشورها و دارای برنامه ریزی خاص در هر کشور؛ یک مطالبه اجتماعی است که نبود آن باعث ایجاد بحران و تبدیل شرایط ایمن به ناامن می شود (Etxeberria.Lizarralde. E.2005) از میان همه انواع امنیت، امنیت غذایی با فراوانی و کفایت درآمد در تامین غذا بیشتر مورد توجه است؛ به طوری که با کاهش سطح آن ابعاد دیگر امنیت با سختی رو به رو می شود. در مقیاس جهانی این امنیت با دسترسی همه افراد در همه زمان ها در هر مکان به غذا و آب سالم تعریف می شود که این تعریف یک تعریف محوری در تحلیل امنیت غذایی است. زنگ خطر توجه به امنیت غذایی از سال ۲۰۱۴ با گزارش سالانه سازمان خوار و بار کشاورزی ملل متحد (فائو)^۱ مبنی بر لزوم توجه به منابع تولید به صدا درآمد. به طوری که براساس این گزارش برای تأمین غذای جمعیت هفت و نیم میلیارد نفری روبه افزایش کنونی جهان در سال ۲۰۵۰ باید دو برابر میزان کنونی تولید داشت و این در حالی است که منابع تولید نسبت به امروز به نصف کاهش خواهد یافت. از این رو توجه به مواردی همچون منابع آب، انرژی، سرمایه گذاری، ضایعات محصول های غذایی، نیروی تولید و فناوری با توجه به زیرساخت های موجود ضروری است. می توان گفت از این سال راهبرد امنیت غذایی شکل جدیدی به خود گرفت و جای خود را از دسترسی فیزیکی به محصول های غذایی در چارچوب امنیت غذایی به منابع محیطی و نیروی تولید داد. اینکه امنیت غذایی تنها تأمین در زمان حال نیست و آنچه این امنیت را در مسیر پایداری مطلوب قرار می دهد شرایط محیطی تولید است که در چارچوب منطقه و ناحیه تعریف می شود و در شاخص های ویژه خود قابل پیش بینی است. (Vermeulen.J.2012).

تحلیل تغییر شرایط امنیت غذایی در جهان با تأکید بر منابع موجود نشان می دهد که ایران هم از این قاعده مستثنی نیست و شرایط امنیت غذایی ایران با توجه به تنوع محیطی در هر منطقه متفاوت است. سهم ۷۰ درصدی فعالیت کشاورزی جامعه روستایی در آمارهای رسمی و وابستگی جامعه های شهری به منطقه ای روستایی برای تأمین امنیت غذایی، لزوم توجه به جایگاه روستاها را در تأمین امنیت غذایی با توجه به شرایط جغرافیایی و سهم آنها در تولید، توزیع و مصرف به خوبی نشان می دهد. (CORC.2021) از این رو توجه به جامعه روستایی به عنوان کانون تولید با توجه به تنوع بالای روستایی در ایران لازم است؛ اما آنچه مهم به نظر می رسد توجه به جایگاه

---

¹ Food and Agriculture Organization(F.A.O)

نگاه ناحیه ایی به توسعه... ۷۹

این جامعه در تولید و سطح مصرف جامعه هدف به لحاظ دسترسی است. تحلیل شرایط موجود نشان می دهد مدیریت جامعه روستایی در زمینه های تولید نیازمند طراحی یک چارچوب قانونی با توجه به سهم مردم همانند یک تعاونی است تا به وسیله آن بتوان شرایط را مدیریت کرد. نبود زمینه های توجه به تعاون و یا همان مشارکت نهادی نیروی تولید برای بهبود شرایط امنیت غذایی کشور همان چالش این نوع امنیت در بعد تولید، توزیع و مصرف است که بیشترین آسیب و زیان ها را متوجه جامعه روستایی می کند. در نتیجه تحلیل شرایط اقتصادی متولیان اصلی امنیت غذایی (روستاییان) نشان از لزوم توجه به مردمی ترین نهاد بخش اقتصاد یعنی تعاونی دارد؛ چراکه در جامعه روستایی بحث سرمایه های خرد سرگردان در مقیاس اراضی زراعی در بستر تولید مطرح است و باید اقتصاد تعاونی به عنوان یک اقتصاد مردم محور برای مدیریت سرمایه مطرح باشد (FAO. 2016). بررسی ها نشان می دهد در ایران امنیت غذایی متولی واحدی ندارد و مانند یک کلاف سر در گم بین جامعه روستایی، کشاورزان، مصرف کننده، مسئولان استانی و وزارت جهاد کشاورزی و صنعت، معدن، تجارت دست به دست می شود. اگر این مهم مدنظر باشد که با وجود شرایط متفاوت اقتصادی و اجتماعی؛ همه افرادی که در این بخش فعال هستند یک هدف مشترک دارند و آن دستیابی به توسعه پایدار امنیت غذایی است؛ آنگاه می توان با تقویت حس مشارکت و شرایط دو گروه جامعه روستایی و مسئولان، تعاونی ها را به عنوان یک نهاد مردمی بر پایه اقتصاد خرد در راستای تأمین امنیت غذایی به کار گرفت (Miller.j.2006).

ارتباط امنیت غذایی و تعاونی با تأکید بر جامعه روستایی در بستری به نام روستا تعریف می شود که توجه به شاخص های آن در چارچوب ناحیه با تأکید بر منابع زیست محیطی ضروری است. از این رو توجه به جامعه روستایی با محوریت تعاون با هدف توسعه پایدار محیطی امنیت غذایی از شاخص های کلیدی این بررسی است و برای تحلیل شرایط تحقیقات پیشین بررسی شد. در مرور نتایج پژوهش های پیشین سه محور تعاون، امنیت غذایی و برنامه ریزی ناحیه ای با توجه به تأثیر مثبت آن در توسعه پایدار امنیت غذایی مورد توجه قرار گرفت که خلا تحقیقاتی در نگاه ناحیه ای بود. به عنوان نمونه Bostani, H. Rezai Dolatabadi, H. Goharifar, M. (2013) در شهرستان های رستم و نورآباد ممسنی) اهمیت نگاه منطقه ای به موضوع تعاونی تولید را به بحث گذاشت اما این نگاه کلی و تأثیر مثبت این ارتباط را در امنیت غذایی به محققان بعدی واگذار کرد. (Hamiyan, M. Movahadi, R. (2017) انواع تعاونی های تولید روستایی را در همدان مورد تحلیل قرار داد، اما جای نگاه ناحیه ای با توجه به قرارگیری این نهاد در منطقه

های روستایی و ارتباط فعالان عرصه تعاون با محیط روستا خالی ماند. (Asadi, M. 2018) به تأثیر نیروی مردمی در مدیریت منابع دشت دهگلان توجه کرد، اما به ساختار موجود مشارکت مردمی روستایی در این حوزه مانند تعاون اشاره ای نکرد. (Jalali, M. 2013) به بررسی اجمالی اهمیت شرکت تعاونی روستایی در نظام توزیع مواد غذایی پرداخت اما به اهمیت تعاونی در پایداری منابع زیست محیطی توجه نکرد. (Farani, A, 2020) راهکارهایی برای افزایش نقش تعاونی ها در ایجاد اشتغال منطقه ای با تأکید بر بخش کشاورزی ارائه داد اما به شاخص های محیطی توجه نکرد. (Iman Dost, p.2013) به تأثیر استفاده اقتصادی محیط توسط تعاونی ها برای توسعه اقتصادی و اجتماعی امنیت غذایی اشاره کرد اما به تأثیر تعاونی در پایداری محیط اشاره نکرد (Ebrahimzadeh. A. 2023) توسعه تعاونی های روستایی را عامل مهم امنیت غذایی می داند و این نهاد را عاملی برای حفظ منابع ارزی و توسعه کشور نیز می داند اما به تأثیر تعاون بر حفظ منابع محیطی این امنیت اشاره ای ندارد. (Agudani. A. 2020) در بررسی خود تعاون را یک سرمایه اجتماعی برای حفظ امنیت غذایی می داند که در بحران های زیست محیطی مانند خشکسالی می تواند باعث حفظ نیروی تولید در منطقه های روستایی شود اما به منابع طبیعی تولید توجه نمی کند. افزون بر منابع داخلی در منابع خارجی امنیت غذایی، تعاونی و بررسی های ناحیه ای هم جای بحث است. به عنوان نمونه (M Berry & et all, 2015) در مقاله ای بر لزوم ایجاد یک بستر با ثبات برای توسعه امنیت غذایی و نظام تعاونی تأکید دارد و بر این باور است توجه به زیر ساخت تعاون برای توسعه کالبدی امنیت غذایی ضروری است. (Matthews, 2003) به تأثیر ارتباطات توسعه منطقه ای تعاون در تأمین امنیت غذایی اشاره می کند؛ تأکید در این پژوهش نیروی انسانی تولید است و بستر محیطی را در اولویت نمی داند. (Thomas & et all, 2022) در کتاب خود بر نگاه فراگیر امنیت غذایی تأکید دارد و از نگاه ناحیه ای به عنوان ابزاری برای حفظ نیروی تولید در محل یاد می کند. در این کتاب بر مشارکت مردم در تأمین امنیت غذایی تأکید شده اما ساختار آن بر مبنای محیط متفاوت و تعاون را مناسب هر مکان نمی بیند. آنچه مسلم است تا به امروز تحقیقات فراوانی در زمینه تعاونی، امنیت غذایی و نگاه ناحیه ای انجام شده و هر کدام نگاه متفاوت نسبت به موضوع دارند اما همه در یک نقطه مشترکند و آن توسعه پایدار امنیت غذایی، حفظ منابع تولید و توجه به مشارکت مردم در چهارچوب تعاونی است. در نتیجه تحلیل نتایج تحقیقات انجام شده لزوم اهمیت ارتباط تعاونی و امنیت غذایی را نشان می دهد اما با توجه به اینکه روستا به عنوان بستر تولید امنیت غذایی مطرح است و تعاون می تواند شرایط تولید را با توجه به منابع تولید مانند آب مدیریت کند، باید نگاه ناحیه ای در

نگاه ناحیه ای به توسعه... ۸۱

کنار این ارتباط قرار گیرد تا ضمن ایجاد زمینه مناسب مشارکت مردمی در تولید در چهارچوب تعاون، پایداری محیطی برای آینده تولید تضمین شود. از این رو با توجه به چالش جهانی امنیت غذایی مبنی بر منابع زیست محیطی تولید و لزوم توجه به نیروی تولید با تأکید بر محل، تفاوت این مقاله با دیگر مقاله های نگارش شده در این حوزه، توجه به عنصرهای زیست محیطی است که با رویکرد شبکه ناحیه ای با نگاه آمایشی تعریف می شود. چراکه رویکرد ناحیه ای فرایندی در جهت هماهنگی برنامه های مختلف اقتصادی و اجتماعی همگام با نیازها و امکانات محلی است و حفظ ارزش جامعه روستایی با محوریت تولید با اتکا به این برنامه امکان پذیر است.

این پژوهش با هدف تحلیل عملکرد تعاونی های روستایی ایران با نگاهی ناحیه ای برای یک امنیت غذایی پایدار با روشی بنیادی-کاربردی به منظور آسیب شناسی عملکرد شرکت های تعاونی روستایی به عنوان نهادهای اثرگذار در اقتصاد روستایی و منطقه ای برنامه ریزی و اجرا شده است. تأثیر نگرش ناحیه ای بر توسعه شبکه تعاونی و امنیت غذایی، جایگاه تعاون روستایی در تأمین امنیت غذایی و شرایط ارتباط روستاییان با تعاونی های فعال موارد مهم این بررسی است که با نگاهی ناحیه محور به کمک روش دلفی و آزمون ضریب هم بستگی انجام شده است.

مواد و روش ها

بررسی شرایط تعاونی ها با نگاهی ناحیه ای و مطالعه زیست محیطی شبکه تعاونی کشور با محور امنیت غذایی از چهارچوب های اصلی این تحقیق بود. در این بررسی در کنار تعاون و امنیت غذایی، برنامه ریزی ناحیه ای قرار دارد که فرآیندی برای مشارکت مردم در برنامه ریزی و حضور آنان در سازگاری با برنامه های کلان و ویژگی های منطقه ای است. این نوع برنامه ریزی تلفیقی از برنامه ریزی توسعه اقتصادی و فضایی برای عمران هماهنگ در منطقه ها است. برنامه ریزی ناحیه ای بخشی از برنامه ریزی منطقه ای با هدف تعادل بخشی میان سه عنصر فضا، فعالیت و انسان است و دارای سه بعد اقتصادی، اجتماعی و فضایی (آمایش) می باشد. این برنامه به دو نوع درون ناحیه ای و میان ناحیه ای تقسیم می شود که در برنامه ریزی درون ناحیه ای، هدف تعادل بخشی درون می باشد و در بیان سه عنصر فضا، فعالیت و انسان، اولویت را به فضا می دهند. هدف اصلی این برنامه ریزی، دستیابی به رابطه قابل قبول میان مردم و حرفه ها و محیط داخل منطقه است. اما برنامه ریزی میان ناحیه ای، در بیان سه عنصر فضا، فعالیت و انسان، اولویت را به فعالیت می دهد. هدف اصلی این برنامه ریزی، بیشتر اقتصادی بوده و سعی در تنظیم رابطه منطقی میان انسان و مشاغل دارد. این تعریف از برنامه ریزی ناحیه ای نشان می دهد تولید در راستای امنیت غذایی با فعالیت اقتصادی به نام تعاون در منطقه های روستایی گره خورده و

برنامه ریزی ناحیه ای با شاخصی درون ناحیه ای و میان ناحیه ای سعی در ایجاد تعادل در مصرف منابعی دارد که آینده تولید به آن گره خورده است. (Dehkordi, F. 2020)

در این پژوهش در آغاز با مرور اسنادی، شرایط امروز تعاونی ها به بحث گذاشته شد. تعاونی های کشور در سه زمینه تولید، توزیع، مصرف فعال هستند و در نوع تعاونی کشاورزی و روستایی بیشترین ارتباط را با تأمین امنیت غذایی دارند. در ادامه با توجه به تأثیر تعاون در تأمین امنیت غذایی، انواع تعاونی های مرتبط با این موضوع مانند تولید، کشاورزی، روستایی و مصرف ارزیابی شد. بررسی ها نشان داد که هر چند تعاونی می تواند نقش کلیدی در تأمین امنیت غذایی داشته باشد اما این نوع اقتصاد در کنار بخش خصوصی و دولتی در اولویت برای مدیریت شرایط موجود مانند منابع زیست محیطی تولید نیست. در گام بعد شرایط امنیت غذایی با تأکید بر بررسی های ناحیه ای مورد بررسی قرار گرفت. دلیل توجه به نگاه ناحیه ای در تأمین امنیت غذایی با اتکا به تعاونی ها، اهمیت برنامه ریزی ناحیه ای در ایجاد تعادل بین منابع تولید (آب و خاک) بود که این رویکرد متفاوت باعث شد گروه نمونه با استناد به نقشه آمایش کشور، ۹ استان متفاوت به لحاظ شرایط اقلیمی در نظر گرفته شود. سپس از طبقه بندی یافته ها و استخراج شاخص های تحقیق، برای مدیریت شاخص ها و حذف متغیرهای مزاحم با کمک گروه نمونه روش دلفی اجرا شد تا پرسشنامه نهایی بر مبنای شاخص های اصلی تحقیق تدوین شود. از آنجا که در روش دلفی از افراد متخصص بهره گرفته می شود دو گروه نمونه یعنی مردم و مسئولان برای بررسی مورد توجه قرار گرفت. مسئولان کارشناسان فعال در حوزه تعاونی، کشاورزی و امنیت غذایی و مردم هم افرادی با فعالیت کشاورزی مستمر بودند که ارتباط خود را با تعاونی ها و اداره های تعاونی استانی حفظ کرده بودند، در برخی بخش ها خود تعاونی کوچک مقیاس داشتند و از این رو هدف حضور فعال در بخش تعاون به صورت مستقیم و نا مستقیم بود؛ همچنین نوع خاص تعاونی مدنظر قرار نگرفت تا محدودیتی برای حضور افراد فعال در حوزه تعاون به ویژه در گروه مردم وجود نداشته باشد. روش دلفی با گردآوری نظرهای گروهی از کارشناسان به وسیله پخش پرسشنامه در بارهای متوالی، به پیش بینی آینده کمک می کند. زمانی از روش دلفی استفاده می شود که شاخص های مناسب در دسترس نباشد و از آنجایی که در این بررسی در دسترس نبود، روش دلفی استفاده شد. روش دلفی فرایندی برای رسیدن به اجماع گروهی است که در آن در بارهای متوالی به گروهی از متخصصان پرسشنامه داده می شود و متخصصان می توانند پس از شنیدن پاسخها، در دورهای بعدی نظر خود را تنظیم کنند و به یک اجماع گروهی یعنی یک خرد جمعی برسند. لذا تحلیل داده های این بررسی با روش دلفی

نگاه ناحیه ای به توسعه... ۸۳

آغاز شد و دو گروه نمونه (مردم و مسئولان) نظرهای خود را درباره شرایط تعاونی و امنیت غذایی مطرح کردند و شاخص های تحقیق مشخص و ارزیابی شد. روش دلفی با هدف شناسایی متغیرها آغاز شد و در ادامه به کمک طیف لیکرت هر شاخص به همراه متغیرها بررسی شد. با بررسی طیف لیکرت، شاخص ها برای دو گروه جداگانه به بحث گذاشته شد تا در ضریب همبستگی پیرسون ارتباط بین متغیرها بررسی و نتایج مطلوب حاصل شود. از این رو می توان گفت روش دلفی محور استخراج شاخص ها از نوع دو گروهی بود و چهار مرحله از روش تحقیق دلفی، در راستای تکمیل مطالعه های اسنادی، منجر به استخراج شاخص های اصلی تحقیق و اجماعی گروهی برای طراحی پرسشنامه طیف لیکرت شد. طبقه بندی موضوع ها در روش دلفی شامل بررسی ادبیات نظری، انتخاب افراد متخصص برای طراحی اولیه پرسشنامه، طراحی پرسشنامه، انتخاب نمونه با روش ساختارمند و تصادفی ساختارمند با کمک قانون نسبت اندازه برای تکمیل پرسشنامه، درصد توافق و در نهایت اجماع بود که به استخراج ۲۵ شاخص منتهی شد. امنیت غذایی، تعاونی و نگاه ناحیه ای سه محور کلیدی این بررسی و شاخص های استخراجی شامل اعتبارات، مهاجرت، فصل برداشت، نگرش فراگیر، مکانیزاسیون، کاربری اراضی، واسطه گری، نوآوری، زنان، محصول های راهبردی، شرایط درون بخشی، مدیریت، آموزش، سرمایه گذاری، مدیریت بومی، تعاونی موفق، سودمندی های تولید، قیمت، امنیت شغلی، شرایط کشت، مالیات، دیوانسالاری، تولید، نهاده، طرح توسعه و درآمد شد. در استخراج شاخص ها در روش دلفی زیادی شاخص ها مهم است و از این رو میانگین آن عنوان شد. سپس از روش دلفی با توجه به دو گروه نمونه و لزوم مقایسه شاخص های استخراجی و اولویت بندی آنها از طیف لیکرت ۵ مرحله ای استفاده شد. در طیف لیکرت شاخص های استخراجی روش دلفی آزمون شد تا با بررسی ارتباط متغیرهای آن در آزمون ضریب همبستگی نتیجه مطلوب حاصل شود. به منظور اولویت بندی و بررسی ارتباط منطقی بین متغیرها از طیف لیکرت پنج مرحله ای با طراحی یک پرسشنامه و آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. مرحله های انجام کار در این بررسی شامل بررسی شرایط موجود و کارکردهای تعاونی ها، بررسی شرایط عمومی و اختصاصی کشاورزی روستایی، بررسی شرایط کشاورزی روستایی با تحلیل عملکرد تعاونی ها، بررسی شرایط امنیت غذایی در مقیاس ناحیه ای با تأکید بر فعالیت کشاورزی، ارتباط امنیت غذایی و تعاونی های روستایی و در نهایت پیشنهادهایی مبنی بر شرایط جدید تعاونی های روستایی با رویکرد تقویت امنیت غذایی از طریق بازآفرینی شبکه ناحیه ای تعاونی بود.

جدول (۱) شمار نمونه های مورد ارزیابی در استان های انتخابی مورد بررسی

Table (1) The number of studied samples in selected provinces under investigation

شرایط اقلیمی Conditions climatic	شمار نمونه Number of Samples	استان Province
نیمه خشک Semi-Arid	19	خراسان شمالی North Khorasan
بیابانی و نیمه بیابانی Desert and Semi-Desert	17	سیستان و بلوچستان Sistan and Baluchistan
معتدل و مرطوب/ سرد و خشک Temperate and Humid/Cold and Dry	61	فارس Fars
نیمه خشک مدیترانه ای Semi-Arid and Mediterranean	33	کردستان Kurdistan
سرد و کوهستانی Cold and Mountainous	24	اردبیل Ardebil
معتدل و مرطوب Temperate and Humid/Mountainous	52	مازندران Mazandaran
خشک و نیمه خشک Dry and Semi-Dry	32	خوزستان Khuzestan
گرم و خشک / سرد و نیمه مرطوب Hot and Dry / Cold and Semi-Humid	20	تهران Tehran
نیمه خشک/کوهستانی/ مدیترانه ای Semi-arid/mountainous/Mediterranean	60	اصفهان Esfahan

Source: Research findings

منبع: یافته های تحقیق

محدوده بررسی این پژوهش با توجه به آخرین نقشه آمایش (سازمان برنامه و بودجه کشور دفتر برنامه ریزی و آمایش سرزمین) و شرایط آماری تعاونی ها بر مبنای امنیت غذایی، ۹ استان تهران، اصفهان، خوزستان، اردبیل، مازندران، کردستان، فارس، سیستان و بلوچستان و خراسان شمالی (جدول ۱) با توجه به ظرفیت های پایدار ناحیه ای برای تحقق امنیت غذایی انتخاب شدند. چراکه در نگاه آمایشی می توان شرایط جمعیتی، اقتصادی، بررسی و ارزیابی های ناحیه ای، شرایط اقلیمی، شرایط منابع آب و در نهایت برنامه کشت را برنامه ریزی کرد که همان شاخص هایی است که در ارتباط بین تعاونی روستایی و امنیت غذایی با رویکرد ناحیه ای مد نظر بود.

مهمی به نام امنیت غذایی رتبه نخست را داشت و مانند مسئولان مالیات در رتبه دوم بود. اما در رتبه سوم تفاوت بین مردم و مسئولان در توجه مردم به شاخص درآمد مشخص شد و این شرایط نشان داد هنوز تعاون منبع درآمدی برای مردم است و با شاخص هایی همچون مشارکت مردم، توجه مسئولان در فصل برداشت، مدیریت شرایط کشت و تأمین نهاده گره خورده است. در مجموع تحلیل شاخص ها در دو گروه مردم و مسئولان نشان از اهمیت هر شاخص در جایگاه خود است؛ این جایگاه به شرایط محیطی و نوع برنامه ریزی به منظور مدیریت شرایط در حوزه امنیت غذایی و مشارکت مردمی مربوط می شود. جدول ها و نمودارهای ارائه شده تجمیعی از نظر دو گروه است تا بتوان شاخص های اصلی برای تصمیم گیری را به خوبی مدیریت کرد.

جدول شماره (۱) مقایسه ی میانگین نظرهای مردم و مسئولان

Table No. (1) Comparison of the average opinions of people and officials

شاخص Indicator	میانگین (درصد) average (percentage)		شاخص Indicator	ردیف Row
	مسئولان میانگین Average	مردم میانگین Average		
اعتبارات Credits	4/2	3/6	اعتبارات Credits	۱
مکانیزاسیون mechanization	4/4	4/2	مکانیزاسیون Mechanization	۲
زنان کشاورز روستایی Rural farmer women	4/1	4/3	درآمد Income	۳
آموزش Education	4/4	4/1	زنان کشاورز روستایی Rural farmer women	۴
منابع تولید production resources	4/2	4/1	آموزش Education	۵
مالیات Tax	4/7	4/2	منابع تولید production resources	۶
طرح توسعه development plan	4/3	4/2	طرح توسعه development plan	۷
مهاجرت Migration	4/2	4/2	مهاجرت Migration	۸
کاربری اراضی land use	4/1	3/9	کاربری اراضی land use	۹
محصولهای استراتژیک Strategic products	4/4	4/1	سرمایه گذاری Investment	۱۰
سرمایه گذاری Investment	4/6	4/2	بازاریابی Marketing	۱۱
قیمت Price	4/5	4/4	مالیات Tax	۱۲
دیوانسالاری Bureaucracy	3/8	4/1	قیمت Price	۱۳
شرایط کشت Cultivation conditions	4/6	4/3	مشارکت Participation	۱۴

نگاه ناحیه ایی به توسعه... ۸۷

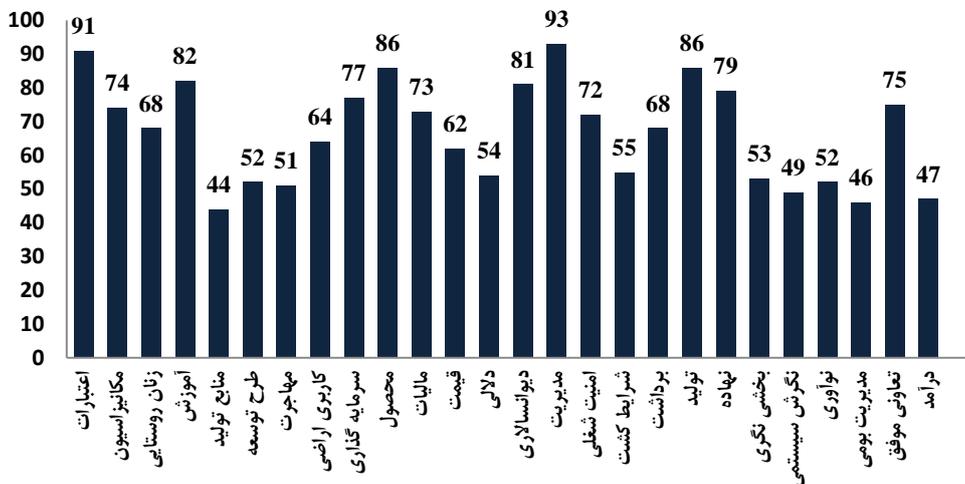
ادامه جدول شماره (۱) مقایسه ی میانگین نظرهای مردم و مسئولان

Table No. (1) Comparison of the average opinions of people and officials

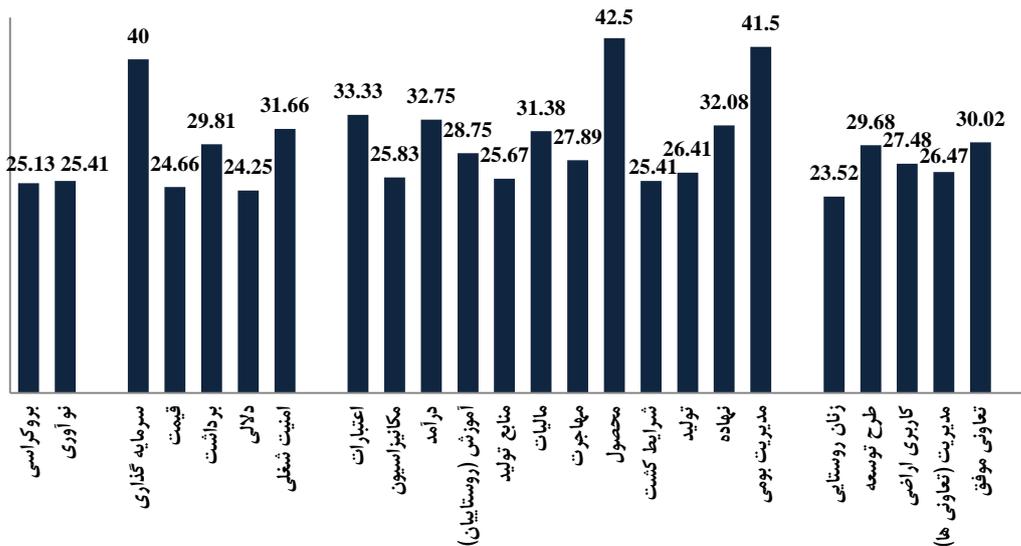
میانگین (درصد) average (percentage)				ردیف Row
شاخص Indicator	مسئولان میانگین Average	مردم میانگین Average	شاخص Indicator	
برداشت harvest	4/7	4/2	مدیریت Management	۱۵
دلایلی broker	4/3	4/3	برداشت Harvest	۱۶
شرایط درون بخشی Internal conditions	4/6	4/3	مدیریت منابع resource management	۱۷
مدیریت Management	4/9	4/3	شرایط کشت Cultivation conditions	۱۸
امنیت شغلی Job security	4	4/3	نهاد Input	۱۹
تولید Production	4/3	4/5	نوآوری Innovation	۲۰
نهاد input	4/4	4/3	مدیریت بومی Native management	۲۱
نگرش سیستمی System approach	4/4	4/2	تعاونی موفق Successful cooperative	۲۲
نوآوری Innovation	4/2			۲۳
مدیریت بومی Native management	4/8			۲۴
تعاونی موفق Successful cooperative	4/7			۲۵

Source: Research findings, 2023

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۲

نمودار (۱) میانگین شاخص های استخراجی در روش دلفی. منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۲
 Chart (1) The average extraction index in the Delphi technique. Source: Research findings, 2023

نمودار (۲) میانگین درصد شاخص های طیف لیکرت مردم و مسئولان در نه استان مورد بررسی. منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۲

Chart (2) The average percentage of the Likert scale indicators of people and experts in the nine investigated provinces. Source: research findings, 2023

نگاه ناحیه ایی به توسعه... ۸۹

بررسی شرایط تعاونی و امنیت غذایی از نگاه ناحیه ای بین دو گروه مردم و مسئولان نشان می دهد که برای نتیجه مطلوب باید ارتباط بین شاخص ها به بحث گذاشته شود و از این رو از طریق آزمون ضریب هم بستگی پیرسون ارتباط بین هر شاخص برای هر دو گروه بررسی شود. دستیابی به توسعه پایدار امنیت غذایی هدف مشترک دو گروه نمونه یعنی مردم و مسئولان است و در نتیجه ضریب هم بستگی پیرسون دو گروه نمونه گرفته شد تا ضمن شناخت از هر شاخص در جامعه هدف، شاخص ها بر مبنای اولویت طبقه بندی شود. بررسی شرایط شاخص های این تحقیق در آزمون ضریب هم بستگی پیرسون نشان می دهد که تا پیش از این با نگاه ناحیه ای چنین شاخص هایی در اختیار گروه نمونه ای قرار نگرفته بود.

جدول شماره (۲) شاخص ها در آزمون ضریب هم بستگی در ۹ استان منتخب

Table No. (2) Indicators in the correlation coefficient test in the nine selected provinces

ضریب هم بستگی پیرسون Pearson correlation coefficient	شاخص استخراجی Extractive index
0.18	اعتبارات Credits
0.11	مکانیزاسیون Mechanization
0.38	زنان کشاورز روستایی Rural farmer women
0.46	آموزش Education
0.2	منابع تولید production resources
0.44	مالیات Tax
0.51	طرح توسعه development plan
0.44	مهاجرت Migration
0.22	کاربری اراضی land use
0.29	محصول های راهبردی Strategic products
0.54	سرمایه گذاری Investment
0.35	قیمت Price
0.6	دیوانسالاری Bureaucracy
0.37	شرایط کشت Cultivation conditions
0.41	برداشت Harvest
0.47	دلالی Broker

ادامه جدول شماره (۲) شاخص ها در آزمون ضریب هم بستگی در ۹ استان منتخب

Table No. (2) Indicators in the correlation coefficient test in the nine selected provinces

ضریب همبستگی پیرسون Pearson correlation coefficient	شاخص استخراجی Extractive index
0.35	شرایط درون بخشی Internal conditions
0.24	مدیریت Management
0.14	امنیت شغلی Job security
0.22	تولید Production
0.41	نهاد Input
0.36	نگرش سیستمی System approach
0.27	نوآوری Innovation
0.13	مدیریت بومی Native management
0.36	تعاونی موفق Successful cooperative

Source: research findings, 2023

منبع : یافته های تحقیق، ۱۴۰۲

در آزمون ضریب هم بستگی پیرسون شاخص سرمایه گذاری با ۵۴٪ رتبه نخست ارتباط تعاونی با امنیت غذایی از نگاه ناحیه ای را دارد که این شرایط نشان می دهد تعاون می تواند مکانی امن برای سرمایه گذاری در حوزه امنیت غذایی باشد. سپس از سرمایه گذاری شاخص طرح توسعه با ۵۱٪ بود که نشان می دهد تعاون می تواند به عنوان یک نهاد کالبدی- اجتماعی هسته توسعه اقتصادی در هر منطقه باشد. سپس از طرح توسعه قدرت تعاونی در کنترل واسطه گری با ۴۷٪ است که یعنی با مشارکت مردم می توان این شرایط را در فصل برداشت محصول مدیریت کرد. آموزش رتبه بعدی با ۴۶٪ نقطه اثرگذار تعاونی در حوزه امنیت غذایی است که سبب به روزرسانی شرایط موجود و نیاز سنجی مسئولان از نیاز مردم می شود. در مقابل این شاخص ها با ضریب هم بستگی بالا، منابع محیطی با کمترین میزان یعنی ۲٪ قرار دارد که نشان می دهد با توجه به تأثیر مشارکت در حفظ منابع محیطی باید یک برنامه ریزی مدون برای مدیریت منابع با کمک مردم توسط تعاونی صورت گیرد. سپس از آن دیوانسالاری با ۶٪ است که نشان می دهد سهم مردم در نظام مدیریت تعاونی با توجه به موانع موجود نیاز به اصلاح دارد. در مجموع تحلیل شخص های ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد شاخص های مدیریت، مهاجرت، نهاد، زنان روستایی، منابع تولید، شرایط کشت، مکانیزاسیون، تعاونی موفق، شرایط تولید، افزایش

نگاه ناحیه ایی به توسعه... ۹۱

درآمد، مدیریت بازاریابی، مدیریت بومی و در نهایت سرمایه گذاری بیشترین تأثیر را در مدیریت شرایط محیطی برای توسعه پایدار امنیت غذایی بر مبنای تعاون و ناحیه دارند و با وجود یک نقشه آمایش صحیح می توان این شاخص ها را در جایگاه صحیح خود قرار داد.

تحلیل داده ها با توجه به آزمون های آماری نشان می دهد در شاخص اعتبارات شرایط موسسه های مالی در دریافت وام و اختیارات تعاونی ها در محل هزینه کرد نیاز به اصلاح دارد و با توجه به لزوم منبع با ثبات تأمین اعتبارات ضرورت دارد سهم تعاونی از درآمدهای نفتی مشخص شود. در مکانیزاسیون تعاون می تواند به عنوان یک نهاد راهبردی باعث ساماندهی و مهارت آموزی شود. با توجه به نقش تعاونی زنان روستایی در کنترل شرایط محیطی توجه به شرایط حقوقی زنان روستایی و سرپرست خانوار، بازه تولید محصول های راهبردی توسط زنان، سهم تعاونگران زن از مبادله های خارجی و توجه به توسعه صنایع تبدیلی توسط این گروه ضروری است. سپس از زنان، توجه به آموزش و ابعاد آن (زمان، افراد و محتوا) باید در دستور کار مسئولان اجرایی باشد و هدف آموزش با توجه به نیاز تعاونی ها تعریف شود. با توجه به تأثیر تغییر اقلیم در کشاورزی ایران و ارتباط تنگاتنگ کشاورزان با تعاونی، این نهاد می تواند به عنوان نهادی برای ساماندهی شرایط اقلیمی تعریف شوند. ارتباط مهاجرت و تغییر کاربری اراضی نشان داد تعاونی با جلوگیری از تصرف و تقطیع اراضی و جلوگیری از گسترش روند واگذاری اراضی به بخش های دیگر باعث توسعه روستایی و تأمین امنیت غذایی می شود. همچنین نقش تعاون در محصول های راهبردی با بازاریابی مشخص می شود و از این رو توجه به استانداردهای جهانی برای توسعه تعاونی ها، آموزش کشاورزان برای ماندگاری منابع تولید و توسعه صنایع تبدیلی به کمک تعاونی ها ضروری است. ساز و کار تعیین قیمت برای نهاده و یا محصول از دیگر قابلیت تعاونی هاست که باید با برنامه ریزی برای ثبات و آموزش قیمت گذاری به روستاییان همراه باشد. نقش تعاونی در واسطه گری مشخص است و کنترل شرایط تولید و کاهش نوسان های آن به کمک تعاونی مستلزم توجه به نیروهای بومی برای توزیع است. تعاونی ها با گسترش فرصت های شغلی جدید برای کشاورزان با توجه به منابع موجود در روستاها، باعث تثبیت شرایط شغلی می شوند. همچنین توجه به نقش تعاونگران در الگوی کشت (پیشینه کار، هزینه ها، کاشت و برداشت، بسته بندی، توزیع) ضروری است و اثرگذاری تعاون در فصل برداشت با مکان فروش محصول های تولیدی، قیمت خرید تضمینی، تعیین نظام حمل و نقل، فعالیت سردخانه و کنترل شرایط زمین پس از فصل برداشت مشخص می شود. با توجه به سهم تعاونی در تولید؛ توجه به کنترل شرایط

کاشت (مکانیزاسیون، نهاده، کود، تناوب کشت، آفات) و توجه به نقش تعاونی های تولید در کنترل تورم و تاب آوری ضروری است. تعاونی در تأمین نهاده نقش دارد و می تواند از پیش فروش محصول های تولیدی برای تأمین نهاده جلوگیری کند. افزون بر این شناسایی بسترهای فسادزا با نگرش سیستمی به وسیله تعاونی ها امکان پذیر است و از این رو باید به ابعاد کارکردی نظام تعاونی (مدیریت، هدف ها، تعامل ها، بازخوردها) توجه شود و اجزاء نظام (بوم شناختی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، نهادی) برای تطبیق با همه ویژگی های تعاونی بررسی شد. نهادینه سازی ساختار تعاونی در تشکیلات روستایی کشور، به عنوان ابزاری برای انتقال فناوری به منطقه های روستایی و ماندگاری جوانان در روستا ضروری است. در نتیجه باید اهمیت نوآوری در عملکرد تعاونی یعنی اولویت بندی، بررسی رابطه ها برای ارتقا، شرایط فردی و اجتماعی، شناسایی دقیق متغیرهای مستقل و وابسته با توجه به شرایط هر منطقه مورد توجه قرار گیرد. توسعه تعاونی روستایی با همکاری و تعامل امکان پذیر است و به همین منظور باید اجزا مدیریت تعاونی ها (طراحی، توزیع، سرمایه گذاری) مشخص شود. از این رو ارائه شاخص یک تعاونی موفق در توسعه به عنوان الگو برای دیگر تعاونی ها ضروری است و شامل نوع فعالیت، اصول مدیریت، مشارکت، قانون ها و مقررات، بازرسی و بهره وری بالا می شود. در نهایت در تحلیل شاخص های محوری پژوهش سعی شد ضمن توجه به سه شاخص اصلی (امنیت غذایی، تعاونی، نگاه ناحیه ای) شرایط با نگاهی عملگرا مورد تحلیل قرار گیرد.

نتیجه گیری و پیشنهادها

در این پژوهش با نگرشی ناحیه ای و تحلیل وضعیت موجود تعاونی ها، شاخص هایی استخراج شد که پیشتر کمتر برنامه ریزی به آن توجه کرده بود. نیروی تولید در قالب تعاونی و شرایط محیطی با نگاهی ناحیه ای در امنیت غذایی، نگرشی جدید در موضوع توسعه پایدار امنیت غذایی بود که سبب بازنگری بنیادی-کاربردی در بررسی عملکرد شرکت های تعاونی به عنوان نهادی اثرگذار در اقتصاد ناحیه ای شد. امنیت غذایی سیاست محوری وزارت جهاد کشاورزی است و نگاهی نهادگرا برای مدیریت شرایط محیطی تولید به منظور پایداری این امنیت ضروری است؛ به طوری که نتایج بررسی و ارزیابی ها نشان داد، اولویت بندی شاخص ها بر مبنای شرایط محیطی هر استان می تواند تعاون را در جایگاه واقعی خود برای توسعه پایدار امنیت غذایی با نگاه ناحیه ای قرار دهد. بر این مبنای توجه به نظریه ساختارگرایی و آزمون آماری ضریب هم بستگی پیرسون، توجه به شاخص مهاجرت، نهاده، زنان روستایی، شرایط کشت، مکانیزاسیون،

نگاه ناحیه ایی به توسعه... ۹۳

تعاونی موفق، شرایط تولید، افزایش درآمد، مدیریت بازاریابی، مدیریت بومی و سرمایه گذاری برای بهبود شرایط امنیت غذایی با نگاه ناحیه ای و تعاون محور بر مبنای اولویت تأکید شد. در نتیجه استفاده از ظرفیت تعاون در کنترل واسطه گری فصل برداشت، توجه به ظرفیت این نهاد در حل مسأله و نیازهای کشاورزان (نهاد، برداشت، منابع آب و شرایط اقلیمی)، مدیریت شرایط زنان کشاورز روستایی با توجه به ظرفیت های بومی با تأکید بر زنان سرپرست خانوار فعال به کمک تعاون، توجه به ظرفیت تعاون در جذب سرمایه گذاری در منطقه با هدف صادرات محصول ها به کشورهای همسایه، نیاز سنجی از تنوع تولید و تبدیل محصول های تولیدی کشاورزی به محصول های کیفی بهتر و پر متقاضی در بستر تعاون، تأکید بر ظرفیت تعاون در توسعه مکانیزاسیون و کشت گلخانه ای، استفاده از فناوری های نوین و انرژی تجدید پذیر در مدیریت تولید محصول های کشاورزی در بستر تعاون، برنامه ریزی برای توسعه تعاونی چند منظوره با توجه به ظرفیت های موجود در هر منطقه با تأکید بر آب و زمین، توجه به کالانمایی محصول ها تولیدی در بخش تعاونی با هدف صادرات با تأکید بر کالانمایی غذای حلال و توجه به سهم تعاون از درآمدهای نفتی با هدف توسعه بخش کشاورزی و افزایش صادرات غیر نفتی از جمله موکدی است که ضرورت دارد تا امنیت غذایی تعاونی ها را به عنوان یک هسته محوری در راستای حفظ منابع برای پایداری مورد توجه ویژه قرار گیرند. در نتیجه بازآفرینی ناحیه ای شبکه های تعاونی در راستای امنیت غذایی با شاخص های ذکر شده امکان پذیر خواهد بود و می توان از هر شاخص به عنوان ابزاری برای این بازآفرینی در چارچوب شرایط محیطی استفاده کرد. در مقایسه با تحقیقات پیشین این پژوهش با نگاهی آمایشی، مقایسه استانی، توجه به زیرساخت های زیست محیطی و پیوندهای روستا شهری سعی کرد تا توجه تحقیقات مربوط به راهبرد امنیت غذایی را با کمک تعاون و نگاه ناحیه ای از تحقیقات نظری سیاسی اقتصادی به بازه عملیاتی سوق دهد و با استخراج شاخصها ابزاری عملگرا در دست برنامه ریزان قرار دهد. چراکه امنیت غذایی به تنهایی قادر به پایداری نیست و باید سعی کرد با نگاهی نهاد گرا و شرایط موجود زیست محیطی، این امنیت را در جایگاه واقعی خود قرار داد.

منبع ها

- Asadi, M. Najafi Alamdar Loo, H. (2018). Economic evaluation of optimal cultivation pattern in order to reduce the use of underground water resources of Plain. *Iranian Journal of Economic Research and Agricultural Development*. Volume 50-2. Number 1. (In Farsi)
- Dehkordi, F. and colleagues. 2015. Regional planning using scenario-based planning (explanation of Kashan region's vision model). *Regional planning quarterly*. Number 3. (In Farsi)
- Iman Dost, p. (2013). Strategies to increase the role of cooperatives in creating regional employment. Conference on the role of cooperatives in regional development. Payam Noor Tarbiat Heydarieh University. (In Farsi)
- Bostani, H. Rezai Dolatabadi, H. Goharifar, M. (2013). Regional planning based on scenario using the process of hierarchical analysis of the identified case: rural cooperative of Rostam and Noorabad Mamsani cities. *Geography and Urban Planning*. No 11. Page 67-84. (In Farsi)
- Jalali, M. (2013). The role of rural production cooperatives in sustainable rural development, a case study: Mohammadih Rural Production Cooperative. Tehran Payam Noor University. Tehran, Iran. (In Farsi)
- Hamiyan, M. Movahadi, R. (2017). Challenges and obstacles of the capabilities of rural production cooperatives in Hamadan province. *Cooperative and Agriculture*. No. 25. (In Farsi)
- FAO. 2016. The state of food insecurity in the world 2013: the multiple dimensions of food security. Report group, Rome, Italy. 56 pp. www.fao.org/docrep/018/i3434e/i3434e.pdf
- Miller.j.2006. Cheap food policy fact or theory. *Journal of agricultural and applied economics*. Mississippi State.
- Central Organization of Rural Cooperatives of Iran. 2021. Quarterly statistical journal of the country's rural cooperative. Ministry of Agriculture, Tehran. Iran. (In Farsi)
- Berry.M & et all.2015. Food security and sustainability: Can one exist without the other? *public health neutrino*. <https://doi.org/10.1017/s136898001500021x>
- Matthews.M.2013. Regional Integration and Food Security in Developing Countries. Agricultural Policy Support Service Policy Assistance Division. (FAO report).
- Thomas, A.2022. Sustainable food systems for food security. Need for combination of local and global approaches. QUAE publisher. <https://agritrop.cirad.fr/601377/1/ID601377.pdf>

نگاه ناحیه ایی به توسعه...۹۵

- Lizarralde, L, & Etxeberria, L L(2005). Can co-operativenetworks and governance structures stay comperative in agrowing Europe? The Mondragon experience . Review of International Co-operation, No .98, vol .1.
- Vermeulen.J.2012.Climate Change and Food Systems.Department of Plant and Environmental Sciences, University of Copenhagen, Frederiksberg C, DK-1958, Denmark.
- Farani, A. et al. 2020. Solutions for empowering cooperative businesses (Case study: Poultry Cooperatives of Hamedan Province). Quarterly Business Review. Number 97. (In Farsi)
- Ebrahimzadeh, AD 2024. Participation, cooperation and rural development. Scientific Information Center (virtual), <https://sid.ir/paper/427572/fa>. (In Farsi)
- Ajudani. A et al. 2020. Obstacles to the expansion of agricultural production cooperatives of strategic agricultural crops in Shahrood city with an emphasis on the government's support policies. Resolution on cooperatives and agriculture. Volume 9. Number 35. (In Farsi)

A regional view to development of cooperation and sustainability of food security

*Hamideh Sadat Aghamiri, Majid Saeedi Rad, Farideh Najafi, Mozghan Jahanbin*¹

Received: 11 May.2024

Accepted:10 Sept.2024

Extended Abstract

Introduction

Emphasizing the importance of the relationship between food security and cooperation with an environmental and regional approach is a new strategy in the sustainable development of food security. In this article, for the first time, referring to the survey of nine provinces of the country (Tehran, Isfahan, Khuzestan, Kurdistan, Fars, Ardabil, Mazandaran, North Khorasan, Sistan and Baluchistan), are mentioned as a sample group. The pulse of production beats in the direction of ensuring food security in rural areas by analyzing cooperatives active in this area, with an emphasis on agricultural activity as the template activity was conducted between two groups, namely, villagers active in this area and provincial officials related to this sector. Because food security requires an institutional focus to achieve stability, which was introduced in this cooperative review as an institutional tool to organize the current situation of cooperatives according to the existing indicators. Therefore, paying attention to topics such as consensus food security, food governance, food system, agro-food system, food policy, food justice, food strategy, food regions, cooperative communication and food security were the things that were introduced and discussed in this review.

Materials and methods

The research method of this survey was mixed with an emphasis on field studies and questionnaire completion, which involved more than 600 active cooperatives in this analysis. In addition to completing the questionnaire, discussion with experts was one of the positive points of this research. The indicators and variables of this study were extracted after studying more than one hundred unique scientific sources with the Delphi technique, then they were discussed with the Likert scale, and finally, a consensus was reached by using correlation coefficient tests. In this regard the main indicators of

---

¹ Respectively: post-doctorate, Human Geography, Shahid Beheshti University, Tehran.

Iran, Postdoctoral Researcher, Human Geography, Kharazmi University, Tehran. Iran, PhD student of Rural Geography, Kharazmi University, Tehran. Iran, master's degree in rural geography, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
Email: aghamirihamideh@yahoo.com

research in this plan include: credits, migration, harvesting, system approach, mechanization, land use, brokering, innovation, rural women farmers, strategic products, internal conditions, management, education, investment, management , successful cooperative, production resources, price, job security, cultivation conditions, tax, bureaucracy, production, input, development plan and income were the main focus of this review and conclusions and suggestions were formed based on it.

Results and discussion

The analysis of the conditions and extractive results of the research among 25 extractive indicators showed that the attention to the production force, land use changes, as well as management, credits and cooperatives of rural women were considered with the highest percentage therefore suggestions based on the environmental conditions of the provinces Review provided.

Conclusion

Among the proposals presented at the end of the research, attention to the management of human resources as well as the financial resources of cooperatives was more concerned with the practical scope of the research results.

JEL Classification: P13

Keywords: district, rural cooperation, sustainability, food security, regeneration